

**Biologisk mangfold i
Giskås og Steinkjersannan skyte- og øvingsfelter
Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag**

BM-rapport nr. 2 - 2002

April 2003

Tittel: BM-rapport nr. 2 (2002) Biologisk mangfold i Giskås og Steinkjersannan skyte- og øvingsfelter, Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag	Emneord: Kartlegging Biologisk mangfold Forvaltning Giskås Steinkjersannan
Prosjektansvarlig: Ernst R. Østmoe Prosjektkonsulenter: Einar K. Kystvåg og Jon Bekken Naturtjenester AS Mellomrasta 14, 2211 Kongsvinger Tlf: 62 81 97 60 Fax: 62 81 43 44	Dato: April 2003
Oppdragsgiver: Forsvarsbygg, Divisjon Rådgivning, Kompetansesenter Miljø- og kulturminnevern Postboks 405 Sentrum, 0103 Oslo Prosjektnummer 2NM 7000807	Oppdragsreferanse: Bjørn Arne Rukke (prosjektleder), Line Stabell Selvaag og Øyvind Andreassen Tlf: 23 09 34 98 / 05 10 34 98
Sammendrag: Kartleggingen av biologisk mangfold i Giskås og Steinkjersannan skyte- og øvingsfelter er et ledd i oppfølgingen av både <i>Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold</i>, som er Forsvarets bidrag til Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) og Forsvarets handlingsplan for miljøvern <i>Forsvarets miljøvernarbeid (2002)</i>. Kartleggingen er firedelt; man samler inn opplysninger om naturtyper, vilt, ferskvann og rødlistearter (truede og sårbare arter), etter metodikk gitt i håndbøker fra Direktoratet for naturforvaltning. Noen områder omfatter også en femte del, marine områder. Forsvaret har laget en kravspesifikasjon som gir retningslinjer for hvordan arbeidet skal utføres. I første del av rapporten gis en begrunnelse for arbeidet med kartlegging av biologisk mangfold med bakgrunn i lovverk, handlingsplaner og internasjonale forpliktelser. Det gis videre en kortfattet beskrivelse av naturgrunnlag og geografi i de to skyte- og øvingsfeltene og en metodisk beskrivelse av hvordan kartleggingen er gjennomført. Kartleggingen av biologisk mangfold har resultert i identifisering av fem naturtyperlokalteter og én ferskvannlokalitet i Giskås skyte- og øvingsfelt. Videre er det påvist 3 rødlistearter i og nær dette skyte- og øvingsfeltet. Det gis også en kort omtale av påviste planter som er regionalt sjeldne. Ingen viltregistreringer har gitt grunnlag for avgrensning av prioriterte viltområder. I Steinkjersannan skyte- og øvingsfelt er ingen lokaliteter innen de fem temaene identifisert. Ved sammenveilingen av denne informasjonen er fire områder i Giskås vurdert til verdien B, viktige områder for biologisk mangfold og to områder er gitt verdien C, lokalt viktige. Det gis forvaltningsråd for hvert enkelt område. Det er laget et kart over temaene naturtyper, funksjonsområdet for viltet, ferskvann og rødlistearter samt et statuskart over de sammenveide områdene for biologisk mangfold. Kartene finnes i denne rapporten i A4-format, som separate blad i målestokk 1:20.000, og som digitale kart. Kart over rødlistearter og vilt er unntatt offentlighet og følger ikke rapporten men er levert til Forsvarsbygg. Alle opplysninger om naturtyper, vilt, ferskvann, rødlistearter, og en del ikke rødlistede karplanter er lagt inn i databaseverktøyet Natur2000. Alle UTM-referanser i rapporten er gitt etter kartdatum WGS84.	

Summary in English:

The survey of biological diversity in Giskås and Steinkjersannan military training area is a part of the implementation of the Ministry of Defence's Sectoral action plan for biological diversity. The action plan is a contribution to White paper no. 42 (2000-2001) *Norwegian biodiversity policy and action plan – cross-sectoral responsibilities and coordination*. The White paper is a political tool presented to the Norwegian parliament (Stortinget). Additionally, the survey is a follow-up of the Ministry of Defence's environmental action plan (Forsvarsdepartementet 2002).

The Directorate for Nature Management has produced guidelines for surveys of biodiversity. These guidelines state that the following topics should be included: nature type localities (important types of ecosystems), freshwater localities, wildlife areas and redlisted species. Marine ecosystems will also be included in some areas. The Norwegian Defense Estates Agency has set specific guidelines for this survey.

This report includes a brief description of national and international obligations concerning this project. Additionally, a description of geography and nature conditions in the two military training areas is given. The methods being used are also outlined.

A total of five nature type localities, one freshwater locality, and three redlisted species in Giskås military training area are described and mapped. In Steinkjersannan military training area, no localities of the investigated topics was identified. Maps showing the different topics are presented in this report except for the ones including classified information of redlisted species. A status map summarizing the different localities and their assumed value for biological diversity is produced. In Giskås four such areas are assessed as important (B) and two as locally important (C). Advice is given on how to manage and maintain the biodiversity in these localities.

All information has been implemented into the database Natur 2000. All UTM-references are in WGS84 datum.

Forord

Denne rapporten er et ledd i oppfølgingen av *Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold*. Sektorhandlingsplanen utgjør forsvarssektorens bidrag til Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) *Biologisk mangfold – sektoransvar og samordning* (kapittel 5). Hovedhensikten med stortingsmeldingen er å sørge for en bærekraftig forvaltning av biologisk mangfold i norsk natur ved at det opprettes et nasjonalt kunnskapsbasert forvaltningssystem. I *Forsvarets handlingsplan for miljøvern* (2002) reflekteres de samme målene som sektorhandlingsplanen for biologisk mangfold.

For å følge opp målsetningene i de to handlingsplanene, er totalprosjektet *Oppfølging av Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold* igangsatt. I prosjektet skal blant annet naturverdier i alle områder der Forsvaret er hovedbruker kartlegges etter samme metodikk. I rapportene gis det forvaltningsråd for hvordan områder som er spesielt viktige for biologisk mangfold må forvaltes for at naturverdiene der skal opprettholdes. Rådene må etterleves for at Forsvaret i sine ulike aktiviteter skal oppfylle målsetningene satt i de to handlingsplanene nevnt over. Forvaltningsrådene må derfor innarbeides i skytefeltinstruksjoner, flerbruksplaner og andre dokumenter og verktøy som er styrende for aktivitetene i feltene.

Med dette arbeidet ligger Forsvaret nasjonalt sett i front når det gjelder å kartlegge biologisk mangfold innen egen samfunnssektor. Forsvarsbyggs kompetansesenter for miljø- og kulturminnevern har prosjektledelsen for totalprosjektet, som har en planperiode fra 2001 til og med 2005. Ved henvendelse til kompetansesenteret vil man kunne få oversendt rapporter og kartverk samt utfyllende informasjon om forvaltning av kartlagte områder.

Hejge Rohn
Administrerende direktør,
Forsvarsbygg

INNHOOLD

1 INNLEDNING	1
2 MATERIALE OG METODER	2
2.1 OMRÅDEBESKRIVELSE	2
2.2 DATAINNSAMLING	4
2.3 NATURTYPER	4
2.4 VILTOMRÅDER	5
2.5 FERSKVANN	5
2.6 MARINE OMRÅDER	5
2.7 RØDLISTEARTER	5
2.7.1 Truethetskategorier	6
2.7.2 Sensitiv informasjon	6
2.8 SAMMENVEIDE OMRÅDER – viktige områder for biologisk mangfold.....	6
2.9 AKTIVITETER SOM PÅVIRKER DET BIOLOGISKE MANGFOLDET	7
2.10 NUMMERERING	9
2.11 KART	9
3 RESULTATER	9
3.1 NATURTYPER	9
3.2 VILTOMRÅDER	14
3.3 FERSKVANN	14
3.4 MARINE OMRÅDER	15
3.5 RØDLISTEARTER	15
3.5.1 Nasjonalt rødlistede planter og sopp	15
3.5.2 Regionalt sjeldne, men ikke rødlistede lav og sopp	16
3.5.3 Nasjonalt rødlistede virveldyr	16
3.5.4 Nasjonalt rødlistede virvelløse dyr	16
3.6 SAMMENVEIDE OMRÅDER – viktige områder for biologisk mangfold.....	16
3.6.1 Generelt om forvaltningsråd	17
3.6.2 Beskrivelse av sammenveide områder med forvaltningsråd	17
4 LITTERATUR	23

KARTVEDLEGG

1. Naturtyper
2. Prioriterte ferskvannslokalteter
3. Statuskart for biologisk mangfold 2002
4. Steinkjersannan skyte- og øvingsfelt

1 INNLEDNING

Et omfattende antall nasjonale lover og internasjonale avtaler pålegger og forplikter Norge til å ta vare på det biologiske mangfoldet. De viktigste er:

- Naturvernloven av 1970
- Viltloven av 1981, som i § 1 slår fast at viltet skal forvaltes slik at naturens produktivitet og artsrikdom bevares
- Plan- og bygningsloven av 1985
- Washingtonkonvensjonen av 1975 – regulerer handel med ville dyr og planter
- Bernkonvensjonen av 1979 – beskyttelse av truede arter
- Bonnkonvensjonen av 1983 – beskyttelse av trekkende arter
- Biodiversitets- (Rio-) konvensjonen av 1992 – konvensjonen om biologisk mangfold som forplikter Norge til å opprette et kunnskapsbasert forvaltningssystem for biologisk mangfold

Norge har forpliktet seg til å utarbeide strategier for bevaring av biologisk mangfold og alle større grunneiere har derfor fått et spesielt ansvar som forvaltere av egne arealer. Stortingsmelding nr. 42 (2000-2001) *Biologisk mangfold - Sektoransvar og samordning* gir retningslinjer for hvordan de ulike sektorer skal ivareta hensynet til biologisk mangfold i sine forvaltningsområder. *Forsvarets sektorhandlingsplan for biologisk mangfold* inngår som kapittel 5 i meldingen. De samme resultatmålene for biologisk mangfold skisseres også i Forsvarets handlingsplan for miljøvern (Forsvarsdepartementet 2002). For å følge opp Forsvarets egne mål fra de to handlingsplanene er det blitt utarbeidet et totalprosjekt nr. 2NM 7000807, som består av 7 delprosjekter. Totalprosjektet ledes av Forsvarsbygg, Divisjon Rådgivning, Kompetansesenter Miljø- og kulturminnevern. Delprosjekt nr. 1 *Kartlegging av biologisk mangfold* skal sørge for at alle områder der Forsvaret er hovedbruker, blir kartlagt for biologisk mangfold.

Leveområdene for de enkelte artene bestemmes ut fra miljømessige faktorer som klima, topografi og berggrunn; samt ut fra samspillet med andre arter (næringstilgang, konkurranse og lignende). Planters og dyrs kolonisering av landet er en kontinuerlig og dynamisk prosess. Landskapet påvirkes og forandres av mange faktorer og inngrep gjort av mennesker har i økende grad vært med på å bestemme denne utviklingen. Ved å kartlegge og forvalte arealene ut fra konkret kunnskap om artenes behov i sine leveområder, kan en sikre å opprettholde en rikt og variert sammensatt flora og fauna.

Foruten "Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998" (DN 1999a) har Direktoratet for naturforvaltning (DN) utarbeidet fire håndbøker som beskriver kartlegging og verdisseting av biologisk mangfold:

- Viltkartlegging DN-håndbok 11 (1996, revidert 2000)
- Kartlegging av naturtyper DN-håndbok 13 (1999)
- Kartlegging i ferskvann DN-håndbok 15 (2000)
- Kartlegging av marint biologisk mangfold DN-håndbok 19 (2001)

Forsvarsbygg har laget en kravspesifikasjon for kartlegging av biologisk mangfold (Forsvarsbygg 2002a) som metodisk bygger på disse håndbøkene. Kartlegging som skjer i Forsvarets skyte- og øvingsfelter omfatter deler av en eller flere kommuner og skal samordnes med kartleggingen i kommunen(e) som helhet. Arbeidet skal skje med innspill fra lokale ressurspersoner og resultatene må sikres en god tilgjengelighet. Dette vil være en styrke i den daglige bruken og forvaltningen av områdene. Forsvaret er i ferd med å utvikle et oppsynssystem for å følge utviklingen av det biologiske mangfoldet i sine forvaltningsområder. Denne rapporten tar for seg det biologiske mangfoldet i Giskås og Steinkjersannan skyte- og øvingsfelter som begge ligger i Steinkjer kommune i Nord-Trøndelag fylke.

2 MATERIALE OG METODER

2.1 OMRÅDEBESKRIVELSE

Giskås skyte- og øvingsfelt

Dette området i Steinkjer kommune, Nord-Trøndelag, ligger i hovedsak nord for Bodom og innebefatter i vest Giskåsryggen, i nord Giskåsheia og i øst områdene på begge sider av elva Rokta. Fossemheia i nord utgjør sikkerhetssone. Skyte- og øvingsfeltet har et areal på ca. 12,6 km², mens sikkerhetssona i nord er på ca 10,7 km².

I de lavereliggende områdene rundt leiren og langs Rokta domineres områdene av grandominert barskog. Tørrtreningsfeltet sør for Rokta har glissen furuskog og store områder med fattigmyr. Giskåsryggen domineres av barskog med innslag av en del bjørk. Barskogen i lia ned mot leiren er hogstpåvirket og har flere store hogstflater i ulik alder. Giskåsheia og Fossemheia har snaufjell på toppene og domineres av bjørk nedover liene.

Høyden over havet varierer fra ca. 200 m i leirområdet til 570 m på Fossemheia.

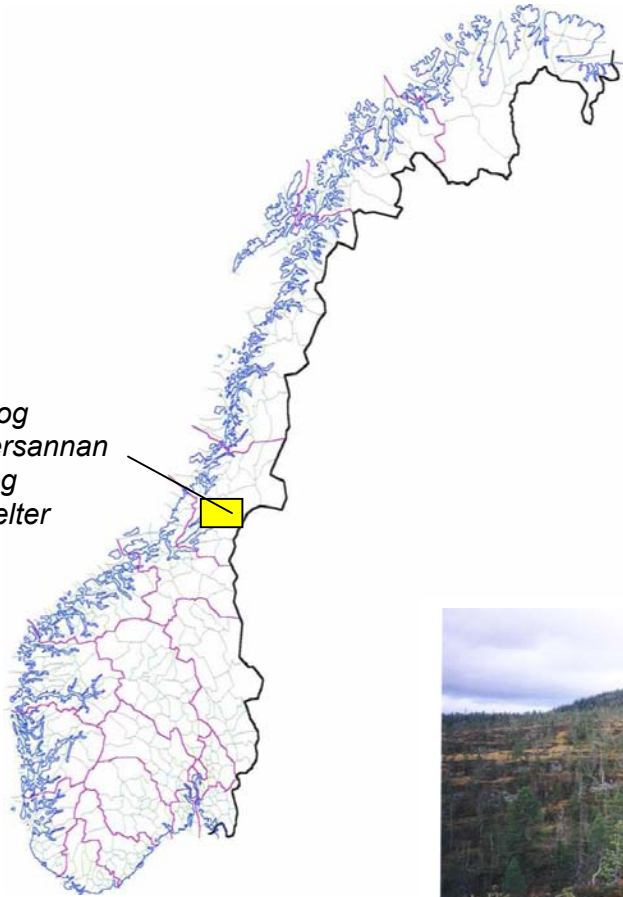
Giskås skyte- og øvingsfelt brukes gjennom hele året av HV-Distrikt 13 og Nord-Trøndelag regiment. Makeskifteavtale gir Forsvaret stedvarig bruksrett.

Steinkjersannan skyte- og øvingsfelt

Steinkjersannan skyte- og øvingsfelt brukes gjennom hele året av HV-Distrikt 13 og Nord-Trøndelag regiment. Arealene eies pr. januar 2003 av Staten ved Forsvarsdepartementet. Feltet har et areal på 663 daa.

Giskås og
Steinkjersannan
skytte- og
øvingsfelter

Motiv fra tørrtreningsområdet sør i skytefeltet

Utsikt over Skavdalen

Tjern Giskåsheia

Utsikt fra Slettjellet mot Kroken

Bildene viser representative landskapstyper i området.

2.2 DATAINNSAMLING

Innsamling av opplysninger om biologisk mangfold foregår ved:

- søk i litteratur
- søk i databaser
- intervju med lokalkjente
- kontroll av enkeltopplysninger i felt
- mer omfattende feltregistreringer

Hvordan kartleggingen må legges opp i hvert enkelt tilfelle er avhengig av den mengde opplysninger som allerede foreligger fra området. Dersom lite er kjent, vil intervju med lokalkjente; sammen med studier av kart og tilgjengelig litteratur, være en naturlig start på arbeidet.

Ved denne kartleggingen har Steinkjer kommune gitt tilgang til viltdata som berører området. Dette er opplysninger hentet fra det kommunale viltkartet. Kartlegging av Naturtyper og Prioriterte ferskvannslokaliteter er ikke gjennomført av kommunen. Personer ansatt ved de to skyte- og øvingsfeltene og lokale ressurspersoner har; sammen med Steinkjer kommunes miljøvernavdeling, bidratt med informasjon.

Feltbefaring ble utført den 11. og 12. oktober 2001. Botaniske feltregistreringer ble utført den 18. juni, 11. september og 19. september 2002.

Litteratur som beskriver forhold knyttet til biologisk mangfold i og rundt skyte- og øvingsfeltene er sjekket. I fylkesmannens rapport (DN 2000-12), angående "Verdier i Ongavassdragets nedbørsfelt", har en kartlagt og vurdert prosesser og former skapt av is og vann, biologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturmiljø. Rapporten påviser ingen spesielle funn eller forhold i skyte- og øvingsfeltet vedrørende biologisk mangfold.

2.3 NATURTYPER

DN-håndbok 13 *Kartlegging av naturtyper* (DN 1999b) viser hvordan en skal identifisere og kartlegge naturtyper som er spesielt viktige for biologisk mangfold. Det gis en beskrivelse av 56 naturtyper som skal kartlegges. I tillegg finnes en mulighet til å ta med "Andre viktige forekomster". Naturtypene deles inn i tre kategorier:

Svært viktige som har verdi A

Viktige som har verdi B

Lokalt viktige som har verdi C

Verdien fastsettes ut fra kriterier gitt i håndboka. Den påvirkes blant annet av om utformingen er velutviklet, av lokalitetens areal og en eventuell forekomst av rødlistearter. Områder med arter som klassifiseres som *direkte truede*, *sårbare* eller *sjeldne* ifølge nasjonal rødliste (DN 1999a) får automatisk verdi A.

2.4 VILTOMRÅDER

Viltkartlegging foregår etter DN-håndbok 11 ved at informasjon hentes fra ulike skriftlige kilder og ved intervju med lokalkjente. Funksjonsområder for viltet (f. eks. vinterbeiteområder, spillplasser og hekkeområder) sammenstilles på kart og gis vektorer fra 1 til 5. Vektsummene beregnes digitalt eller manuelt. På grunnlag av denne vektingen avgrenses det *prioriterte viltområder*, inndelt i *viktige* og *svært viktige*, avhengig av vektsum.

Vektsumkartene kan bli ganske mosaikkpregede. Det er derfor ofte naturlig å korrigere disse manuelt for å forenkle kartet og lage bedre arronderte og mer sammenhengende viltområder.

Sensitiv informasjon knyttet til mange arters funksjonsområder er unntatt offentlighet og funksjonsområdekart presenteres derfor ikke i denne rapporten. Der hvor kommunen har foretatt sammenveining av prioriterte viltområder; eller informasjonsmengden og arealene er store nok til å foreta en slik sammenveining, presenteres kart for prioriterte viltområder som eget vedlegg. For Giskås skyte- og øvingsfelt er det ikke foretatt en slik sammenveining.

2.5 FERSKVANN

Etter metodikken i DN-håndbok 15 er det tre kriterier som kan plassere et område i gruppen *Prioriterte lokaliteter* :

1. Lokaliteter med viktige bestander av ferskvannsfisk. Listen omfatter 15 arter innen familiene laksefisk, nøyer, ulker og karpefisk
2. Lokaliteter med fiskebestander som ikke er påvirket av utsatt fisk
3. Lokaliteter med opprinnelig plante- og dyresamfunn; omfatter alle større uregulerte/lite regulerte vannlokaliteter

2.6 MARINE OMRÅDER

DN-håndbok 19 beskriver hva som skal kartlegges i marine områder. Områdene deles inn i tre hovedgrupper:

1. Spesielle naturtyper (områder med fysiske eller kjemiske forhold som gjør det til levested for særegne biologiske samfunn)
2. Nøkkelområder for spesielle arter (levested for østers, kamskjell, sel og sjøfugl)
3. Nøkkelområder for spesielle stammer (populasjoner av sild, kolmule, hummer og andre særegne stammer)

2.7 RØDLISTEARTER

Gjeldende liste over truede og sårbare plante- og dyrearter i Norge er "Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998" (DN 1999a). I rapporten nevnes rødlistede arter med truethetskategori i kursiv.

2.7.1 Truethetskategorier

Utryddet Ex (Extinct)

Arter som er utryddet som reproduserende. Det vil vanligvis omfatte arter som er forsvunnet for mer enn 50 år siden. Ex? angir arter som er forsvunnet for mindre enn 50 år siden.

Direkte truet E (Endangered)

Arter som er direkte truet og som står i fare for å dø ut i nærmeste framtid dersom de negative faktorene fortsetter å virke.

Sårbar V (Vulnerable)

Sårbare arter med sterk tilbakegang; kan gå over i gruppen direkte truet dersom de negative faktorene fortsetter å virke.

Sjelden R (Rare)

Sjeldne arter som ikke er direkte truet eller sårbare, men som likevel er utsatt på grunn av liten bestand eller spredt og sparsom utbredelse.

Hensynskrevende DC (Declining, care demanding species)

Hensynskrevende arter som ikke tilhører kategori E, V eller R, men som på grunn av tilbakegang krever spesielle hensyn og tiltak.

Bør overvåkes DM (Declining, monitoring species)

Kategorien "bør overvåkes" omfatter arter som har gått tilbake, men som ikke regnes som truet. For disse artene er det grunn til å overvåke situasjonen.

2.7.2 Sensitiv informasjon

Funksjonsområder for rødlistede arter er unntatt offentligheten og skal derfor skjermes. Det samme gjelder spillplasser for storfugl og orrfugl. Opplysninger om slike registreringer vil kun være tilgjengelige i Forsvarsbyggs database, Natur 2000, samt på kart som de enkelte forvaltere av skyte- og øvingsfeltene vil kunne få tilgang til ved henvendelse til Forsvarsbygg. Denne sensitive informasjonen vil ikke tas med i øvrige kart og rapporter.

2.8 SAMMENVEIDE OMRÅDER – viktige områder for biologisk mangfold

Når de fem elementene naturtyper, viltområder, ferskvannslokaliteter og rødlistearter og marine forekomster er kartlagt, er grunnlaget til stede for å avgrense sammenveide områder – viktige områder for biologisk mangfold. I likhet med naturtypene deles disse områdene i tre kategorier:

Svært viktige som har verdi A

Viktige som har verdi B

Lokalt viktige som har verdi C

I utgangspunktet er alle kategoriene under de ulike datasettene viktige for biologisk mangfold, enten de har verdi A, B eller C. Det er viktig å ta vare på alle kategorier på rødlista og alle artenes funksjonsområder slik de beskrives i vilthåndboka. Selv om et område har to eller flere B-verdier adderes de ikke opp til A-verdi. Både ved arrondering og kategorisering av områder utøves det skjønn ved verddivurdering.

En kommune eller stor grunneier bør også kunne justere verdien opp, for eksempel ut fra forekomst av lokalt sjeldne eller spesielle arter. For å ivareta et mer helhetlig

landskapsøkologisk perspektiv er det også nødvendig å vurdere enkeltlokaliteter i en større sammenheng. Her vil momenter som artenes arealkrav og spredningsmuligheter tas i betraktning.

2.9 AKTIVITETER SOM PÅVIRKER DET BIOLOGISKE MANGFOLDET

I rapporten gis det forvaltningsråd om hvordan man skal ivareta det biologiske mangfoldet i de sammenveide områdene. Hva slags aktiviteter Forsvaret gjennomfører i ulike øvingsområder vil variere mye. Gjennom dialog med brukerne utarbeides det forvaltningsråd som er tilpasset de aktuelle aktivitetene. De hensyn som må tas for å ivareta det biologiske mangfoldet vil ofte variere gjennom året. For eksempel kan det være områder med arter der det kun må tas spesielle hensyn i yngle- og hekkesesongen. Det er viktig å påpeke at forvaltningsrådene ikke pålegger brukerne unødige restriksjoner, men åpner for aktiviteter når det er mulig.

Et annet aspekt som vurderes i forvaltningsrådene er *kvantiteten* av påvirkningen. Aktivitetens omfang vil ofte være avgjørende for innvirkningen på det biologiske mangfoldet. For eksempel vil det være stor forskjell på forflytning av noen få soldater på patruljetjeneste og et kompani som øver "full strid". Det gis derfor forvaltningsråd der man differensierer ut fra størrelsen av påvirkningene.

Militær trening innebærer blant annet soldater til fots, bruk av kjøretøyer, fly og helikopter og skytestøy av ulik karakter. Tråkk- og kjøreslitasje på vegetasjonen finnes det etter hvert en god del kunnskap om. Innvirkning på fuglelivet er beskrevet av Edvardsen & Lund (1996) og innvirkning på klauvvilt og rovvilt er beskrevet av Aanes m.fl. (1996a,b).

Punktene som nevnes i det etterfølgende avsnittet er ikke ansett å være en fullstendig opplisting. Andre aktiviteter som anses som viktige i det enkelte tilfelle, vurderes også.

Militær trening

- Soldater til fots, organisert øvelse – Terrengslitasje, støy, stress av vilt (lukt/syn)
- Kjøring med beltegående kjøretøyer – Beltespor (terrengslitasje), støy, forurensing (olje, drivstoff, kjemikalier)
- Kjøring med hjulgående kjøretøy – Hjulspor (terrengslitasje), støy, forurensing (olje, drivstoff, kjemikalier)
- Øving med amfibie- og landgangsfartøy – Hjul- og beltespor, inngrep i strand- og elvebredd ved for eksempel bygging av midlertidig rampe (terrengslitasje), støy, forurensing (olje, drivstoff, kjemikalier)
- Skyting med løsammunisjon – Støy, ammunisjonsrester
- Skarpskyting med lette våpen – Støy, ammunisjonsrester, brann, forurensing (tungmetaller)
- Skarpskyting med tunge våpen – Treff/nedslag, trykkbølger, ammunisjonsrester, støy, brann, forurensing (tungmetaller, mm)
- Bombardering - Treff/nedslag , trykkbølger, ammunisjonsrester, støy, brann, forurensing (tungmetaller mm)
- Sprengningsøvinger - Eksplosjonssted, trykkbølger, støy, forurensing (tungmetaller, mm)
- Bivuakking – Aktivitet og belastning (terrengslitasje, ved bl.a. hogst av bar og raier, (telt), avfall, støy, forurensing (olje, drivstoff, kjemikalier), stress av vilt (lukt/syn)

- Stillingsutbygging – Faste inngrep i naturen, støy (bl.a. maskinelt utstyr), forurensing (olje, drivstoff, kjemikalier)
- Øving med marinens fartøy - Forurensing (olje, drivstoff, kjemikalier), støy
- Flyging med jagerfly - Støy
- Flyging med helikopter (også ved landingsplass) – Støy, lufttrykk, forurensing (olje, drivstoff, kjemikalier)
- Mobile verksteder – Belte- og hjulspor (terrengslitasje), støy, aktivitet, forurensing (olje, drivstoff, kjemikalier)
- Feltskyehus og feltkjøkken – Støy, aktivitet og belastning (terrengslitasje).
- Kommandoplasser, forsyningsbaser, og lignende – Hjul- og beltespor (terrengslitasje), aktivitet og belastning (terrengslitasje), støy, stress av vilt (lukt/syn)

Skogbruk

Avtalen mellom Statskog SF og Forsvarsbygg om forvaltning av Forsvarets skoger (Forsvarsbygg 2002b) legger relativt strenge miljømessige føringer på skogsdriften i Forsvarets skoger. I avtalens formålparagraf heter det at militære og miljømessige hensyn skal prioriteres framfor hensynet til økonomisk resultat. Ifølge avtalens vedlegg E – *Miljøkrav til skogsdrift ved Forsvarets eiendommer* pekes det på at områder som ved kartlegging av biologisk mangfold blir verdiklassifisert som A, B og C skal unntas ordinær skogsdrift. I tillegg peker vedlegget på at *Levende skog-standarder*; med ytterligere skjerpelser bestemt av Forsvaret, skal etterleves i alle Forsvarets skogseiendommer. Skogavtalen gjelder imidlertid kun for områder som Forsvaret selv eier.

Andre aktiviteter

- Nedbygging av arealer (bygningssmasse, veier, asfalterte flater, mm.) - Tap av habitat (leveområder), habitatfragmentering
- Drenering/ gjenfylling - Tap av habitat, endring av fysisk/kjemiske forhold
- Masseuttak - Tap av habitat, terrengslitasje, endring av fysisk/kjemiske forhold
- Beiting - Terrengslitasje
- Gjengroing - Tap av habitat, habitatfragmentering
- Jordbruksdrift - Tap av habitat, habitatfragmentering
- Gjødsling – Forurensning
- Opphør av landbruksdrift - Tap av habitat, habitatfragmentering
- Friluftsliv - Terrengslitasje

Aktuelle aktiviteter i Giskås og Steinkjersannan skyte- og øvingsfelter

På grunnlag av opplysninger fra den militære avdeling om hvilke aktiviteter som er aktuelle i Giskås og Steinkjersannan skyte- og øvingsfelt, gis det forvaltningsråd. Alle aktiviteter nevnt over er vurdert. Forvaltningsrådene er satt inn i rammer etter beskrivelsen av de sammenveide områdene i siste del av rapporten (kap 3.6) og er sammenstilt i tabell 1.

2.10 NUMMERERING

Nummerering av lokaliteter er samsvarende med de etablerte nummerserier i kommunen der dette finnes. Alle lokalitetsnummer i denne rapporten og på tilhørende kart er angitt med fem sifre. Dette oppnås ved å legge til en til fire nuller foran det lokalitetsnummer som kommunen har benyttet. Der det ikke foreligger kommunale nummerserier, er det i denne rapporten benyttet følgende nummerering:

- Lokaliteter for vilt og rødlistede arter nummereres fra 10 001 og oppover
- Naturtyper nummereres fra 11 001 og oppover
- Prioriterte ferskvannslokaliteter nummereres fra 12 001 og oppover
- Marine områder nummereres fra 13 001 og oppover
- Sammenveide områder for vilt og biologisk mangfold nummereres fra 1 og oppover

2.11 KART

Som vedlegg til rapporten følger kart i A4 format. Kartdata finnes også på kart i målestokk 1:20.000 og som digitale kartverk i Forsvarets informasjonssystem for eiendom, bygg og anlegg (FIS/EBA). Utfyllende opplysninger er lagt inn i databasen Natur 2000. Kart over følgende tema er utarbeidet for Forsvarest skyte- og øvingsfelt, forutsatt at det er gjort registreringer i henhold til DN-håndbøkene innen hvert tema:

- Naturtyper
- Prioriterte viltområder
- Funksjonsområder for vilt (unntatt offentlighet)
- Prioriterte ferskvannslokaliteter
- Marine områder
- Rødlistede arter (unntatt offentlighet)
- Statuskart biologisk mangfold.

3 RESULTATER

Steinkjersannan skyte- og øvingsfelt

Kartleggingen i feltet avdekket ingen biologiske verdier som faller inn under kriteriene for naturtyper, viltområder, ferskvannslokaliteter eller rødlistearter. Kartvedlegg 4 viser det aktuelle området.

3.1 NATURTYPER

Steinkjer kommune har ikke gjennomført kartlegging av naturtyper i Giskås skyte- og øvingsfelt.

Det ble registrert 5 naturtypelokaliteter i og nær Giskås skyte- og øvingsfelt. Oversikt over lokalitetene finnes i kartvedlegg 1.

Ut fra den dokumentasjonen som foreligger er 3 av lokalitetene gitt verdi B – *viktig* og 2 verdi C – *lokalt viktig*.

Samlet areal for de 5 naturtypelokalitetene er 479,7 daa.

Lokalitet	11001 Litlroksætra
Natur 2000	17021 11001
Naturtype	Slåttenger
Naturtypekode	D01
Verdisetting	Viktig B
Høyde over havet (m)	370
Areal (daa)	46,8
Besøkt dato	2. og 5.11.2001, 19.09.2002
UTM (WGS84) midtpunkt	PS 466 027

Lokaliteten består av en sørvendt skrånende setervoll med hustuffer. Husene er nedråtnet og kun rester av tømmer ligger igjen. Det øvre partiet av lokaliteten er forholdsvis flatt, mens det i nedre del skråner mer. I skråningen er det flere mindre fuktsig, særlig i østre del av lokaliteten. Lokaliteten er omgitt av granskog. Det er forholdsvis liten grad av gjengroing langs kantene.

Rike engsamfunn dominerer lokaliteten, til dels med innslag av myrarter i fuktsigene. I den mest næringsrike delen omkring hustuftene dominerer en høgvokst vegetasjon med mye tyrihjelms. Foruten den normale fargevarianten ble det observert ett individ med nesten hvite blomster. I tillegg forekommer her bringebær, hundekjeks, mjørdurt og skogstorkenebb.

På det øvrige arealet er vegetasjonen mer kortvokst og artsrik. Dominerende art er skogstorkenebb. Flekkvis er det et betydelig innslag av orkideer vesentlig flekkmarihand og skogmarihand. Populasjonen oppviser en viss variasjon og overgangsformer mellom artene ble påvist. Ellers finnes vanlig nattfiol i øvre del av lokaliteten. Av øvrige orkideer ble det funnet en liten bestand av den rødlistede orkideen hvitkurle (*Hensynskrevende DC*). I den rike fuktskogen nedenfor setervollen ble stortveblad påvist.

Langs stien ned mot Myggheimen er det enkelte rikmyrsdrag med særbustarr, gulstarr og korallrot. På noen av de eldste grantrærne vokser også gammelgranlav sparsomt.

Forekomst av rødlistede planter på og i nærheten av slåttenga gjør at lokaliteten vurderes til verdi B – viktig naturtype.

Lokalitet	11002 Slettfjellet vest
Natur 2000	17021 11002
Naturtype	Urskog/gammelskog
Naturtypekode	F08
Verdisetting	Lokalt viktig C
Høyde over havet (m)	320
Areal (daa)	39,6
Besøkt dato	2. og 5.11.2001, 19.09.2002
UTM (WGS84) midtpunkt	PS 463 013

Lokaliteten er en nordvendt skråning med bergvegger, blokkmark og glissen skog som skråner ned mot et lite bekkedrag med ei lita tjønn. Skogen er dominert av gran, men med innslag av furu, særlig i øvre del. Dette er en liten skogrest som trolig er blitt stående igjen p.g.a. vanskelig driftsforhold og små dimensjoner på trærne. Området har mye dødt stående trevirke, stedvis også læger og gir visse assosiasjoner til urskog. Noen av høgstubbene har brannspor. Berggrunnen i området består av sure silikatbergarter.

Vegetasjonstypen i området er for en stor del blåbærskog som stedvis går over i en røsslyngdominert type i øvre del hvor furua kommer inn. Bergveggene har en fattig mosedominert vegetasjon med mye torvmoser. Det ble ikke påvist spesielt interessante karplanter i skogpartiet.

Ved bekkedraget dominerer fattig myrvegetasjon med bl.a. molte, men små rikmyrsflekker finnes med bl.a. breiull, gulstarr og tranestarr.

Blokkmarka er dominert av moser, reinlav og begerlavarter, bl.a. med rik forekomst av svartfotreinlav. På bergveggene forekommer ellers storvrenge, skrukkelav og runever. På høgstubber av furu forekommer "brannstubbelaever", bl.a. *Hypocenomyce scalaris*, *H. xanthococca* og *Lecidea botryosa*.

Forekomsten av død ved og områdets assosiasjoner til urskog gjør at lokaliteten vurderes til verdi C – lokalt viktig naturtype.

Lokalitet	11003 Merraskardet
Natur 2000	17021 11003
Naturtype	Urskog/gammelskog
Naturtypekode	F08
Verdisetting	Viktig B
Høyde over havet (m)	350
Areal (daa)	137,3
Besøkt dato	2. og 5.11.2001, 19.09.2002
UTM (WGS84) midtpunkt	PS 440 033

Lokaliteten består av en forholdsvis trang, øst-vest-gående bekkedal mellom Giskåsheia og Fossemheia. Bekkedalen er skogkledd, til dels blokkrik, av og til også med bergframspring. Skogen er dominert av gran, stedvis av ganske store dimensjoner. I kombinasjon med et stort innslag av læger og stående døde trær gir skogbildet et visst preg av urskog. Det ble ikke observert spor etter hogst i området. Foruten gran er det en del bjørk og furu i området, men sparsomt med rogn og selje. Berggrunnen i området består av sure silikatbergarter.

Motiv fra bekken i
Merraskardet

Dominerende vegetasjonstype i området er småbregnegranskog, men det forekommer også stedvis noe blåbærskog og sumpskog av varierende rikhet samt flekker med høgstaudepreget vegetasjon hvor bl.a. turt og skogrørkvein inngår. I øvre del av Bekkedalen er det også noe lågurtpreget vegetasjon med bl.a. tågebær.

Blokkmark og bergvegger har en mosedominert vegetasjon. På blokkene er det bl.a. forekomster av de fuktighetskrevede levermosene storstylte og rød muslingmose. Storstylte er lite dokumentert nord for Trondheimsfjorden.

På store granlæger forekommer de to rødlistede vedsoppene duftskinn (*Hensynskrevende DC*) og svartsonekjuka (*Hensynskrevende DC*). Begge er avhengige av eldre granskog med god tilgang på død ved av store dimensjoner (Nitare 2000). Av øvrige vedboende sopper ble vasskjuke, granstokk-kjuke, hyllekjuke og praktbarksopp påvist.

Makrolavfloraen i området er dominert av rike forekomster av gubbeskjegg som i kombinasjon med selve skogstrukturen ytterligere bidrar til inntrykket av urskog. På gran forekommer ellers skrukkelav og brun korallav. På rogn og selje forekommer lungenever og skrubbenever sparsomt. Det ble ikke påvist rødlistede arter av busk- og bladlav i området.

På enkelte granstammer er det en rik forekomst av gammelgranlav samt en sparsom forekomst av 'meldrøpelav'. Sistnevnte har Europeisk hovedutbredelse i Midt-Norge og er kandidat til rødlista (Tønsberg 1992, Holien & Tønsberg 1996). Den østlige arten trollsofbeger ble også påvist sparsomt. Denne arten er funnet bare noen få ganger tidligere i Trøndelag og er også kandidat til rødlista. Av øvrige gammelskogsavhengige skorpelaver i området kan nevnes sukkernål og *Hypocenomyce sorophora* som begge ble påvist på gamle granstammer.

Kløftas botaniske sammensetning og variasjon gjør den attraktiv for arter som elg og orrfugl. Bratt lende i kløftas øvre del har kvaliteter som gjør at rovfugl kan hekke her. Det ble påvist hekking av fjellvåk i området i 1999 (kaptein Terje Bjugan pers. medd.).

Dette er ei bekkekløft som er særegen for området med forekomst av gammelskog og rødlistede planter. Dette gjør at lokaliteten vurderes til verdi B – viktig naturtype.

Lokalitet	11004 Møytlaskardet
Natur 2000	17021 11004
Naturtype	Urskog/gammelskog
Naturtypekode	F08
Verdisetting	Viktig B
Høyde over havet (m)	340
Areal (daa)	168,9
Besøkt dato	2. og 5.11.2001, 19.09.2002
UTM (WGS84) midtpunkt	PS 442 053

Lokaliteten er en trang øst-vest-gående bekkedal nordvest for Fossemheia. Den har klare likhetstrekk med Merraskardet, men er trangere og med større høydeforskjell opp til platåene rundt. Det er her enda mer blokkrikt og med en rekke steile bergframspring. Området var derfor utilgjengelig og er slik sett ikke fullstendig inventert. Kløfta er skogkledd med unntak av de mest blokkrike partiene. Eldre granskog med innslag av bjørk dominerer skogbildet. Ellers forekom en del rogn, mens selje og gråor forekom sparsomt. Noe furu ble også observert i skråningene opp mot platåene på begge sider.

Forekomsten av død ved; både liggende og stående, er god og gir også dette området et preg av naturskog/urskog. Den vestre delen av kløfta er imidlertid noe påvirket av hogst. Lenger vestover langs Møyvla er det omtrent bare kulturskog. Berggrunnen i området består hovedsakelig av sure silikatbergarter, men med noe rikere bergarter flekkvis.

Dominerende vegetasjonstype i området er småbregnegranskog, men det er innslag av blåbærgranskog og fattig sumpskog. Flekkvis opptrer også høgstaudeskog med bl.a. turt og tyrihjel. Innslaget av rike vegetasjonstyper er noe høyere her enn i Merraskardet.

Kryptogamfloraen i området er svært lik den en finner i Merraskardet. På blokker i kløfta opptrer her også den fuktighetskrevene levermosen rød muslingmose. Kløfta er ellers preget av svulmende tuer/matter av torvmoser og diverse husmoser uten at spesielle arter ble registrert.

På grove granlæger ble det gjort funn av rødlistearten svartsonekjuke (*Hensynskrevende DC*) i to adskilte delområder av kløfta. Ellers ble vasskjuke samt et par foreløpig ubestemte barksopper registrert.

Lavfloraen er preget av store forekomster av skjeggglaver med gubbeskjegg som den vanligste, men også med innslag av strylaver. Ellers kan nevnes forekomster av skrukkelav og brun korallav på gran samt lungenever på rogn og selje. På granstammer er det rike forekomster av gammelgranlav. Mest interessante lavfunn var meldråpelav og eremittlav som begge er sterke kandidater til rødlista. Meldråpelaven ble også funnet fertil og vokste sammen med gammelgranlav på granstammer. Eremittlaven vokste svært skyggefullt mellom rothalsen av store grantrær.

Som villbiotop kan lokaliteten ha kvaliteter for klippehekkende arter som rovfugl. Det er imidlertid ikke gjort observasjoner som tyder på at lokaliteten er viktig i så måte.

Dette er ei bekkekløft som er særegen for området med forekomst av gammelskog og rødlistede planter. Dette gjør at lokaliteten vurderes til verdi B – viktig naturtype.

Lokalitet	11005 Nord for Kroken
Natur 2000	17021 11005
Naturtype	Urskog/gammelskog
Naturtypekode	F08
Verdisetting	Lokalt viktig C
Høyde over havet (m)	320
Areal (daa)	87,1
Besøkt dato	2. og 5.11.2001, 19.09.2002
UTM (WGS84) midtpunkt	PS 457 024

Lokaliteten er en sørvendt skråning med eldre granskog. Den avgrenses av to bekker i vest og øst, av myr i sør og av ungskog i nord. Granskogen har trær av varierende alder. Det er en god del gamle stubber, men relativt få læger. Kontinuiteten i død ved vurderes derfor som dårlig.

Dominerende vegetasjonstype i området som helhet er småbregnevegetasjon, særlig gjelder det den nordøstlige delen av området. Det er imidlertid flekkvis opptreden av blåbærskog og lågurtskog med bl.a. hengeaks og tågebær. Det ble ikke påvist spesielt interessante karplanter.

På de gamle grantrærne var en spredt forekomst av gammelgranlav samt innslag av gubbeskjegg. Mest interessant var en forekomst av taiganål på en høgstubbe av bjørk. Dette er en sjelden art som trolig vil havne på rødlista. Arten kan av og til være vanskelig å skille fra vortenål, men det foreliggende materialet har trebouxioide alge og forholdsvis store ellipsoide sporer (cfr. Tibell 1999).

Arealet størrelse og alderen på skogen samt funn av taiganål gjør at lokaliteten vurderes til verdi C – lokalt viktig naturtype.

3.2 VILTOMRÅDER

Steinkjer kommune har ikke foretatt sammenveining av viltregistreringene og slik definert prioriterte viltområder i henhold til DN-håndbok 11. Det er registrert 8 viltområder/lokaliteter innenfor og i umiddelbar nærhet til Giskås skyte- og øvingsfelt. Ingen av disse områdene/lokalitetene berører rødlistede viltarter. Registreringene har imidlertid såkalt "viltvekt" og vil ha betydning i en sammenveiningsprosess. Viltobservasjonene kan bestå av sensitiv informasjon og følger derfor ikke rapporten, men kartdataene finnes i Forsvarsbyggs arkiver (jfr. kap. 2.11).

Lirype forekommer i varierende antall på Giskåsheia og Fossemheia. Biotopene vurderes i regional sammenheng å være av middels kvalitet for arten. Måkefugl er registrert hekkende i tjern på Giskåsheia. Storfugl forekommer i områdene ved Giskåsryggen, Slettfjellet, Kroken og Litlroktsætra. Det er registrert to spillplasser innenfor skyte- og øvingsfeltet. Giskåsryggen er trolig det viktigste området innenfor skyte- og øvingsfeltet for arten. Det er ikke registrert spillplass for orrfugl i skyte- og øvingsfeltet. Arten forekommer imidlertid på flere steder til ulike årstider.

Et orrfuglområde er definert i lia mellom leirområdet og toppen av Giskåsryggen. Ender og vadefugl forekommer langs Rokta og Sørrokta uten at dette er viktige biotoper for disse artene. Enkelte områder vest i Slettfjellet og i lia nord for Kroken har innslag av eldre skog med noe død ved og kan av den grunn ha en viss betydning for spettefugler. Rovfugl av ulike arter forekommer i skyte- og øvingsfeltet. Hekking forekommer trolig bare i år med mye smågnagere. Elg forekommer i skyte- og øvingsfeltet til alle årstider. Området i lia mellom Kroken og Myggheimen er definert som viktig vinterbeiteområde. Trolig er dette bare en del av et større område, som benyttes til vinterbeite. Beiteplantene i området var hardt beitet ved befaring og produserer av den grunn begrenset med elgmat hvert år.

3.3 FERSKVANN

Innenfor Giskås skyte- og øvingsfelt er det 1 lokalitet som oppfyller kriteriene i DN-håndbok 15 (2000) for å bli kategorisert som prioritert ferskvannslokalitet. Lokaliteten er vist i kartvedlegg 2.

Lokalitet	12101 Rokta og Sørrokta
Natur 2000	17021 12101
Ferskvann	Viktige bestander av anadrom laksefisk
Verdisetting	Viktig B
Høyde over havet (m)	190
Besøkt dato	2. og 5.11.2001, 19.09.2002
UTM (WGS84) midtpunkt	PS 445 990

Ongavassdraget er et lakseførende vassdrag. Ifølge opplysninger fra Fylkesmannen i Nord-Trøndelag v/ fiskeforvalter Anton Rikstad er deler av Rokta og Sørrokta kategorisert som viktig gyte- og oppvekstområde for laks. Innenfor Giskås skyte- og øvingsfelt gjelder dette Rokta opp til Furudalsfossen og Sørrokta opp til Hyttfossen.

Denne lokalitetens betydning som gyte- og oppvekstområde for laks gjør at lokaliteten vurderes som verdi B – viktig ferskvannslokalitet.

Rokta ved Roktholmen

3.4 MARINE OMRÅDER

Kartlegging av marint biologisk mangfold er ikke aktuelt i Giskås skyte- og øvingsfelt.

3.5 RØDLISTEARTER

Gjeldende liste over truede og sårbare plante- og dyrearter i Norge er "Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998" (DN 1999a). Det er påvist 3 rødlistearter i Giskås skyte- og øvingsfelt eller de nærmeste omgivelser. Dette er orkideen hvitkurle samt vedsoppene duftskinn og svartsonekjuke. Nevnte vedsopper er avhengige av eldre granskog med god tilgang på død ved av store dimensjoner (Nitare 2000).

3.5.1 Nasjonalt rødlistede planter og sopp

Hvitkurle *Hensynskrevende (DC)*
Litlroksætra. ca. 340 m, leg. H. Holien (TRH).

Duftskinn *Hensynskrevende (DC)*
Merraskardet. ca. 380 m, leg. H. Holien (O).

Svartsonekjuke *Hensynskrevende (DC)*
Merraskardet. ca. 360 m, leg. H. Holien (O).
Møytlaskardet 1. ca. 320 m, leg. H. Holien (O).
Møytlaskardet 2. ca. 380 m, observert i felt - ikke belegg.

De to rødlistede vedsoppene duftskinn og svartsonekjuke forekom på store granlæger i nevnte lokaliteter.

3.5.2 Regionalt sjeldne, men ikke rødlistede lav og sopp

Taiganål

Nord for Kroken. ca. 280 m, leg. H. Holien (TRH).

Meldråpelav

Merraskardet. ca. 360 m, leg. H. Holien (TRH).

Møytlaskardet. ca. 340 m, leg. H. Holien (TRH).

Trollsotbeger

Merraskardet. ca. 380 m, leg. H. Holien (TRH).

Eremittlav

Møytlaskardet. ca. 340 m, leg. H. Holien (TRH).

Av øvrige vedboende sopper med en viss indikatorverdi ble vasskjuke, granstokk-kjuke, hyllekjuke og praktbarksopp påvist i Merraskardet.

3.5.3 Nasjonalt rødlistede virveldyr

Det er ikke påvist områder/lokaliteter som er viktige for rødlistede virveldyr i skytefeltet.

3.5.4 Nasjonalt rødlistede virvelløse dyr

Her, som over det meste av landet ellers, er de virvelløse dyrene lite undersøkt. Det er ikke funnet informasjon om eller gjort feltregistreringer av rødlistede virvelløse dyr i Giskås skyte- og øvingsfelt.

3.6 SAMMENVEIDE OMRÅDER – viktige områder for biologisk mangfold

Når de fire elementene naturtyper, viltområder, ferskvannslokaliteter og rødlistearter er kartlagt, er grunnlaget til stede for å avgrense sammenveide områder – viktige områder for biologisk mangfold. I likhet med naturtypene deles disse områdene i tre kategorier:

Svært viktige som har verdi A

Viktige som har verdi B

Lokalt viktige som har verdi C

Seks områder er prioritert som sammenveide områder i Giskås skyte- og øvingsfelt. Disse er vist i kartvedlegg 3. Fire områder er gitt verdi B og to verdi C.

3.6.1 Generelt om forvaltningsråd

Militær trening: Bare en mindre del av de mange militære aktiviteter som kan påvirke biologisk mangfold (se *Materiale og metoder*) er aktuelle i hvert enkelt område. Aktuelle aktiviteter med tilhørende forvaltningsråd er vist i tabell 1.

Skogbruk: Alle deler av de prioriterte områdene for biologisk mangfold som ligger på Forsvarets eide grunn er unntatt fra ordinær skogsdrift (Forsvarsbygg 2002b). Både for disse og områder med andre grunneiere, gis det forvaltningsråd.

Andre aktiviteter: De vedtatte reguleringsplanene fra kommunen legges til grunn ved eventuelle nye planer om bygging og/eller terrenginngrep i leir- og øvingsområdet. Det er klart at både nedbygging, drenering/gjenfylling og masseuttak vil virke helt eller delvis ødeleggende på det biologiske mangfoldet. Aktiviteter relatert til jordbruk og friluftsliv vurderes i hvert enkelt tilfelle.

Hvilke av aktivitetene som bør unngås; eventuelt i hvilke perioder og i hvilket omfang, er angitt under *Forvaltningsråd* for hvert enkel lokalitet. Det samme er satt opp i kortform i tabell 1. Tabellen er også gjengitt på statuskartet for biologisk mangfold (kartvedlegg 3). Forvaltningsrådene som gis i rapporten gjelder bare dagens aktiviteter. Dersom nye aktiviteter planlegges, må Kompetansesenter Miljø- og kulturminnevern (MIKU) kontaktes for å gi føringer på forvaltningen.

3.6.2 Beskrivelse av sammenveide områder med forvaltningsråd

Lokalitet	1 Litlroksætra
Verdisetting	B – viktig område for biologisk mangfold
Areal	47 daa

Området ligger ca. 340 m.o.h. og består av en gammel sørvendt setervoll med omkringliggende barskog. Plantefloraen på setervollen er variert og artsrik. Lokaliteten er en slåtteng med forholdsvis liten grad av gjengroing. Rødlisterarten hvitkurle (*Hønsynskrevende DC*) gir området en spesiell verdi selv om det har vist seg at denne arten muligens er mer vanlig på landsbasis enn tidligere antatt (Holtan & Grimstad 2001). Lokalteter av kategori slåtteng er relativt sjeldne i området og er av den grunn viktige for at arter tilpasset naturtypen skal kunne opprettholde bestander i området. Skogen omkring har betydning for artsmangfoldet på setervollen og må vurderes samlet med denne.

Forvaltningsråd:

Skjøtsel: I forvaltningen av slåttenga må skogen omkring setervollen inkluderes, spesielt den rike fuktskogen nedenfor. Slåttenga trenger skjøtsel i form av årlig beiting eller slått for å hindre gjengroing.

Inngrep i terrenget: Grøfting eller andre terrenginngrep må ikke forekomme uten at det foreligger plan utarbeidet i samarbeid med botaniker.

Skogsdrift: Hogst må ikke forekomme uten at det foreligger en plan utarbeidet i samarbeid med botaniker. Det er ønskelig at gammelskogen skal bevares. Skogen må da unntas fra vanlig skogsdrift.

Lokalitet	2 Slettfjellet vest
Verdisetting	C – lokalt viktig område for biologisk mangfold
Areal	40 daa

Den vel 1 km lange brattskrenten ligger ca 320 m.o.h. og har grandominert naturskog under veggen og furu på toppen. Med unntak av et 3-400 m bredt parti nord/vest for veienden er skogen inntakt. Partiet ved veienden er hogd og ryddet. Skogen langs denne brattskrenten har preg av urskog/gammelskog, hvor det er en del død ved og partier med mye skjeggjav. Partier av bergveggen kan være aktuell som hekkeplass for klippehekkende fuglearter. Relativt mye død ved gjør at insekter og fuglearter som drar nytte av dette vil forekomme her. Både skogen og bergvegger/blokkmark i området har en relativt ordinær flora. Søndre del av lokaliteten inngår i leikområde for storfugl. Lokaliteten betraktes å ha en viss lokal verdi. Lokaliteten ligger både innenfor og utenfor Giskås skyte- og øvingsfelt.

Forvaltningsråd:

Skarpskyting med tunge våpen: Ikke tillatt. Standplass på oversiden kan benyttes som tidligere.

Inngrep i terrenget: Ikke tillatt.

Skogsdrift: Hogst i denne lokaliteten bør utføres med forsiktighet. Dette for å ivareta forekomsten av stående død ved. Det anbefales at gammelskogen bevares. Den må da unntas fra vanlig skogsdrift.

Slettfjellet med utsikt mot Myggheimen

Lokalitet	3 Merraskardet
Verdisetting	B – viktig område for biologisk mangfold
Areal	137 daa

Lokaliteten ligger ca. 350 m.o.h. og består av en forholdsvis trang, øst-vestgående bekkedal mellom Giskåsheia og Fossemheia. Lokaliteten skiller seg både topografisk og botanisk fra området forøvrig. Særlig den nederste (vestre) delen av kløfta har et betydelig preg av urskog / gammelskog. Kløftas botaniske sammensetning og variasjon gjør den attraktiv for arter som elg og orrfugl.

Bratt lende i kløftas øvre del har kvaliteter som gjør at rovfugl kan hekke her.

Lokaliteten representerer en bekkedal med urskogspreget granskog i et fjellnært område. Forekomster av rødlisteartene duftskinn (*Hensynskrevende DC*) og svartonekjuke (*Hensynskrevende DC*), samt de regionalt sjeldne skorpelavene meldråpelav og trollsofbeger understreker at dette er en verdifull lokalitet som har regional verdi. Sannsynligheten for at det kan finnes flere sjeldne sopparter i området er stor (H. Holien pers. medd.). Denne lokaliteten ligger på grensen mellom øvingsområde og sikkerhetszone.

Forvaltningsråd:

Generelt: Lokaliteten må gis strenge restriksjoner med hensyn til ferdsel og militær øvingsaktivitet på bakken.

Soldater til fots i organisert øvelse: Kun tillatt på snødekt mark.

Bivuakkering, feltsykehus/feltkjøkken: Ikke tillatt.

Inngrep i terrenget: Terrenginngrep av noen art må ikke forekomme.

Skogsdrift: Det er ønskelig at gammelskogen bevares. Den må da unntas fra vanlig skogsdrift. Det må ikke hogges i lokaliteten på grunn av hensyn til både enkeltarter og lokalitetens egenart.

Urskogpreg fra Merraskardet

Lokalitet	4 Møytlaskardet
Verdisetting	B – viktig område for biologisk mangfold
Areal	169 daa

Lokaliteten ligger ca 340 m.o.h. helt i ytterkant av sikkerhetssona i nord. Dette er en trang øst-vestgående bekkedal nordvest for Fossemheia. Den har klare likhetstrekk med Merraskardet, men er trangere og med større høydeforskjell opp til platåene rundt. Det er enda mer blokkrikt og med en rekke steile bergframspring. Kløfta er skogkledd med unntak av de mest blokkrike partiene.

Området representerer en fjellnær bekkeløft med urskogspreget granskog og mye blokkmark. Forekomster av rødlistearten svartonekjuke (*Hensynskrevende DC*) og de regionalt sjeldne lavartene meldråpelav og eremittlav understreker at dette er et verdifullt område som har regional verdi. Likheten med Merraskardet er slående både når det gjelder skogstruktur og arts mangfold. Det er imidlertid vanskelig å vurdere de to områdene opp mot

hverandre fordi den øverste delen av Møytlaskardet ble dårlig inventert på grunn av terrengets utforming. Sannsynligvis er verdien nokså lik for de to kløftene. Denne lokaliteten ligger utenfor øvingsområdet, men innenfor sikkerhetssonen.

Forvaltningsråd:

Inngrep i terrenget: Terrenginngrep av noen art må ikke forekomme.

Skogsdrift: Det må ikke hogges i lokaliteten med hensyn til både enkeltarter og lokalitetens egenart. Det er ønskelig at gammelskogen skal bevares. Da må skogen unntas fra vanlig skogsdrift.

Motiv fra Møytlaskardet

Lokalitet	5 Nord for Kroken
Verdisetting	C – lokalt viktig område for biologisk mangfold
Areal	87 daa

Lokaliteten er en sørvendt skråning med eldre granskog, som ligger fra 300 - 380 m.o.h. Den avgrenses av to bekker i vest og øst, av myr i sør og av ungskog i nord. Lokaliteten er påvirket av hogst, men har fortsatt mye eldre granskog. Lokaliteten er det største sammenhengende området i Giskås skyte- og øvingsfelt med grandominert tilnærmet naturskog. I utgangspunktet er dette en ordinær granskog med få interessante arter. Funnet av taiganål gjør området noe spesielt. Området har opplagt et potensiale for flere interessante arter dersom strukturen får utvikle seg mot naturskogtilstanden. Dominerende vegetasjonstype i området som helhet er småbregnetypen, særlig gjelder det den nordøstlige delen av området. Det er imidlertid flekkvis opptreden av blåbærskog.

Mye av den omkringliggende skogen er å betrakte som grandominert barblandingskog/blåbærgranskog med et betydelig innslag av bjørk. Rogn, selje og osp forekommer, men har dårlig rekruttering på grunn av hardt elgbeite. Et ikke uvesentlig innslag av blåbærlyng i bunnsjiktet gjør lia til en god lokalitet for skogsfugl og elg. Lokaliteten inngår i et større område som har lokal verdi for viltarter som elg, storfugl og orrfugl.

Forvaltningsråd:

Inngrep i terrenget: Ikke tillatt

Skogsdrift: Hogst eller andre terrenginngrep bør utføres med forsiktighet i henhold til Levende skog standarden. Det er ønskelig at gammelskogen skal bevares. Den må da unntas fra vanlig skogsdrift. Forvaltningen av lokaliteten som viltbiotop må ses i sammenheng med omkringliggende områder. Skogskjøtsel bør utføres med henblikk på mat og skjul for viltartene i området. Hogst eller andre inngrep i området i hekke- og yngletiden bør unngås.

Lauvvegetasjonen er hardt beitet av elg i området nord for Kroken

Lokalitet	6 Rokta og Sørrokta
Verdisetting	B – viktig område for biologisk mangfold
Areal	-

Ongavassdraget er et lakseførende vassdrag. Rokta og Sørrokta som en del av dette vassdraget er kategorisert som viktig gyte og oppvekstområde for laks. Lokaliteten ligger ca 200 m.o.h. og innebefatter Rokta opp til Furudalsfossen og Sørrokta opp til Hyttfossen. Lokaliteten er å betrakte som regionalt viktig i henhold til kriteriene i DN-håndbok 15 angående prioriterte ferskvannslokaliteter.

Lokaliteten ligger både innenfor og utenfor Forsvarets militære områder.

Forvaltningsråd:

Generelt: Militær aktivitet i og ved vassdraget må utøves med aktsomhet. Utslipp av drivstoff, kjemikalier eller annen forurensning må ikke forekomme i eller ved vassdraget.

Soldater til fots i organisert øvelse: Kun tillatt på islagt vann.

Kjøring med hjul-/bestegående kjøretøy: Ikke tillatt.

Skyting med løssammunisjon og skarpskyting med lette og tunge våpen: Ikke tillatt.

Inngrep i terrenget: Ikke tillatt.

Tabell 1. Forvaltningsråd og restriksjoner på aktiviteter i prioriterte områdene for biologisk mangfold i Giskås skyte- og øvingsfelt. Hvilke aktiviteter som for tiden er aktuelle i de ulike områdene, bygger på opplysninger fra utøvende militære avdeling. Bare disse er vurdert. T= tillatt, X = ikke tillatt, 0 = ikke aktuell aktivitet

Aktivitet/Sammenveid område	1 Litlroksætra	2 Slettfjellet vest	3 Merraskardet	4 Møytlaskardet	5 Nord for Kroken	6 Rokta / Sørrokta
Soldater til fots i organisert øvelse	0	T	X Kan tillates på snødekt mark.	0	0	X Kan tillates på islagt vann
Kjøring med beltegående kjøretøy	0	0	0	0	0	X
Kjøring med hjulgående kjøretøy	0	0	0	0	0	X
Skyting med løs-ammunisjon	0	0	0	0	0	X
Skarpskyting med lette våpen	0	0	0	0	0	X
Skarpskyting med tunge våpen	0	X Standplass på oversiden kan benyttes som før.	0	0	0	X
Bivuakking	0	X	X	0	0	T Unngå forsøpling og utslipp
Feltsykehus / feltkjøkken	0	0	X	0	0	T Unngå forsøpling og utslipp
Inngrep i terrenget	X	X	X	X	X	X
Skjøtsel	Skal enga bevare sitt artsmangfold, bør den slås/beites	0	0	0	0	0
Skogsdrift	Gammelskogen bør bevares og Levende skog-standarder bør etterleves	Gammelskogen bør bevares og Levende skog-standarder bør etterleves	Gammelskogen bør bevares og Levende skog-standarder bør etterleves	Gammelskogen bør bevares og Levende skog-standarder bør etterleves	Gammelskogen bør bevares og Levende skog-standarder bør etterleves	0
Tiurleik Giskås-ryggen :	Det bør ikke forekomme militær aktivitet innen en radius på ca 1 km i tiden fra 1 april til 15 mai. Kjøring med beltegående kjøretøy bør unngås hele året.					

4 LITTERATUR

Bevanger, K. 1981. Fuglefaunaen i Ognas nedbørsfelt, Nord-Trøndelag. Rapp. Zool. Serie 1981-17. Universitetet i Trondheim. Det Kgl. Norske Vidensk. Selsk. Museet. 58 s.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) 1996. Viltkartlegging.
DN-håndbok 11-1996. 60 s. + vedlegg. Oppgradering 2000:
<http://www.dirnat.no/archive/attachments/01/05/Viltk033.pdf>

- 1998 Plan for overvåking av biologisk mangfold. DN-rapport 1998-1
<http://www.dirnat.no/wbch3.exe?ce=2955>
- 1999. Barskog i Øst- Norge. Utkast til verneplan. Fase II. DN-rapport 1999-4. 253 s
- 1999a. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. Norwegian Red List 1998. *DN-rapport nr. 3-1999*. 161 s.
 Nettversjon:<http://www.dirnat.no/archive/attachments/01/05/Redli009.pdf>
- 1999b. Kartlegging av naturtyper. Verdisetting av biologisk mangfold. *DN-håndbok nr. 13-1999*. 238 s <http://193.217.72.207/handbok/13/default.htm>
- 2000. Kartlegging av ferskvannslokaliteter. *DN-håndbok nr. 15-2000*. ISBN-nr. 82-7072-383-5. 83 s <http://www.vanninfo.no/sider/dn15/>
- 2000. Verdier i Ongavassdraget, Steinkjer kommune i Nord-Trøndelag. VVV-rapport 2000-12 103 s. Utgitt i samarbeide med Norges vassdrags- og energidirektorat og Fylkesmannen i Nord-Trøndelag.
- 2001. Kartlegging av marint biologisk mangfold. *DN-håndbok nr. 19-2001*. ISBN-nr. 82-7072-432-7. 88 s. <http://www.dirnat.no/archive/attachments/01/16/Hndbo075.pdf>

Edvardsen, E. & E. Lund. 1996. *Effekter av militære skytefelt på fuglelivet*. En litteraturstudie. Rapport nr. 3-1996. Norsk Ornitologisk Forening. 28 s.

Forsvarsbygg. 2002a. Kravspesifikasjon for kartlegging av biologisk mangfold i Forsvarets områder. 32 s.

Forsvarsbygg. 2002b. Avtale om forvaltning av skog, vilt og fisk på Forsvarets eiendommer. 5 s. + vedlegg.

Forsvarsdepartementet. 2002. Hanglingsplan. Forsvarets miljøvernarbeid. ISBN-nr.82-7924-040-3. 30 s.

Fremstad, E. 1997. Vegetasjonstyper i Norge. Norsk institutt for naturforskning (NINA) Temahefte 12. 279 s.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, miljøvernavdelingen 1986: Viltområder i Steinkjer.

Holien, H. & Tønsberg, T. 1996. Boreal regnskog i Norge - habitatet for trøndelagselementets lavarter. *Blyttia* 54: 157-177.

Holtan, D. & Grimstad, K. J. 2001. På jakt etter hvitkurle *Leucorchis albida* L. ssp. *albida* på Sunnmøre. *Blyttia* 59: 22-30.

Nitare, J. (red.) 2000. *Signalarter. Indikatorer på skyddsvärd skog. Flora över kryptogamer.* Skogsstyrelsens förlag.

Tibell, L. 1999. Calicioid lichens and fungi. *Nordic Lichen Flora 1*: 20-94.

Tønsberg, T. 1992. The sorediate and isidiate, corticolous, crustose lichens in Norway. *Sommerfeltia 14*: 1-331.

Aanes, R., J.D. Linnell, J.E. Swenson, O.G. Støen, J. Odden & R. Andersen. 1996a. Menneskelig aktivitets innvirkning på Klauvvilt og rovvilt. En utredning foretatt i forbindelse med Forsvarets planer for Regionfelt Østlandet, del 1. – NINA Oppdragsmelding 412: 1-29.

Aanes, R., J.D. Linnell, O.G. Støen, & R. Andersen. 1996b. Menneskelig aktivitets innvirkning på Klauvvilt og rovvilt; en bibliografi. En utredning foretatt i forbindelse med Forsvarets planer for Regionfelt Østlandet, del 8. – NINA Oppdragsmelding 419: 1-28.

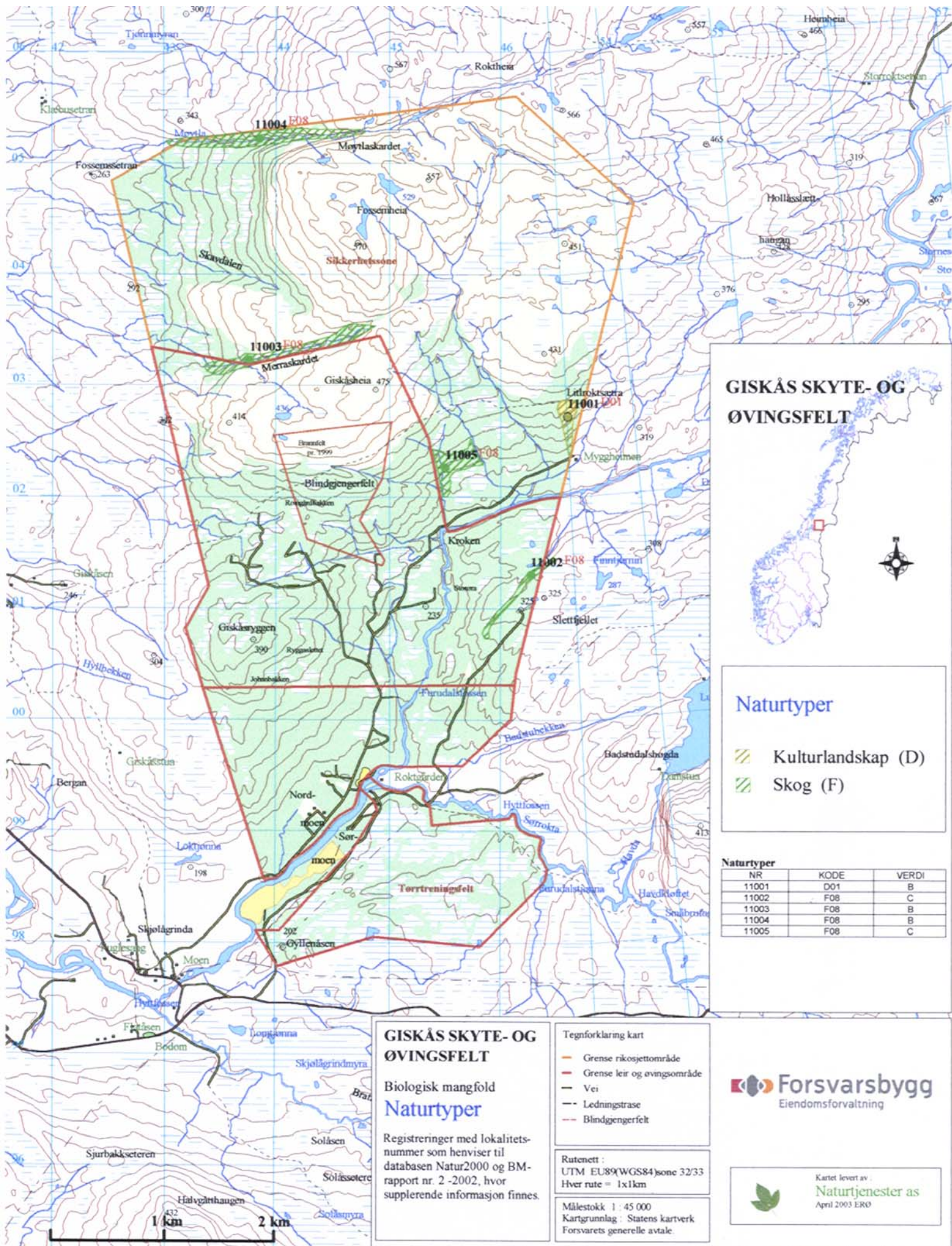
Digitale databaser ved Botanisk Museum, Universitetet i Oslo:

Sopp <http://www.toyen.uio.no/botanisk/bot-mus/sopp/soppdb.htm>

Lav <http://www.toyen.uio.no/botanisk/lav/>

Karplanter <http://www.toyen.uio.no/botanisk/bot-mus/he/index.htm>

Naturtyper

- Kulturlandskap (D)
- Skog (F)

Naturtyper

NR	KODE	VERDI
11001	D01	B
11002	F08	C
11003	F08	B
11004	F08	B
11005	F08	C

GISKÅS SKYTE- OG ØVINGSFELT

Biologisk mangfold
Naturtyper

Registreringer med lokalitetsnummer som henviser til databasen Natur2000 og BM-rapport nr. 2 -2002, hvor supplerende informasjon finnes.

- ### Tegnforklaring kart
- Grense rikosjettonråde
  - Grense leir og øvingsområde
  - Vei
  - Ledningstrase
  - Blindgengerfelt

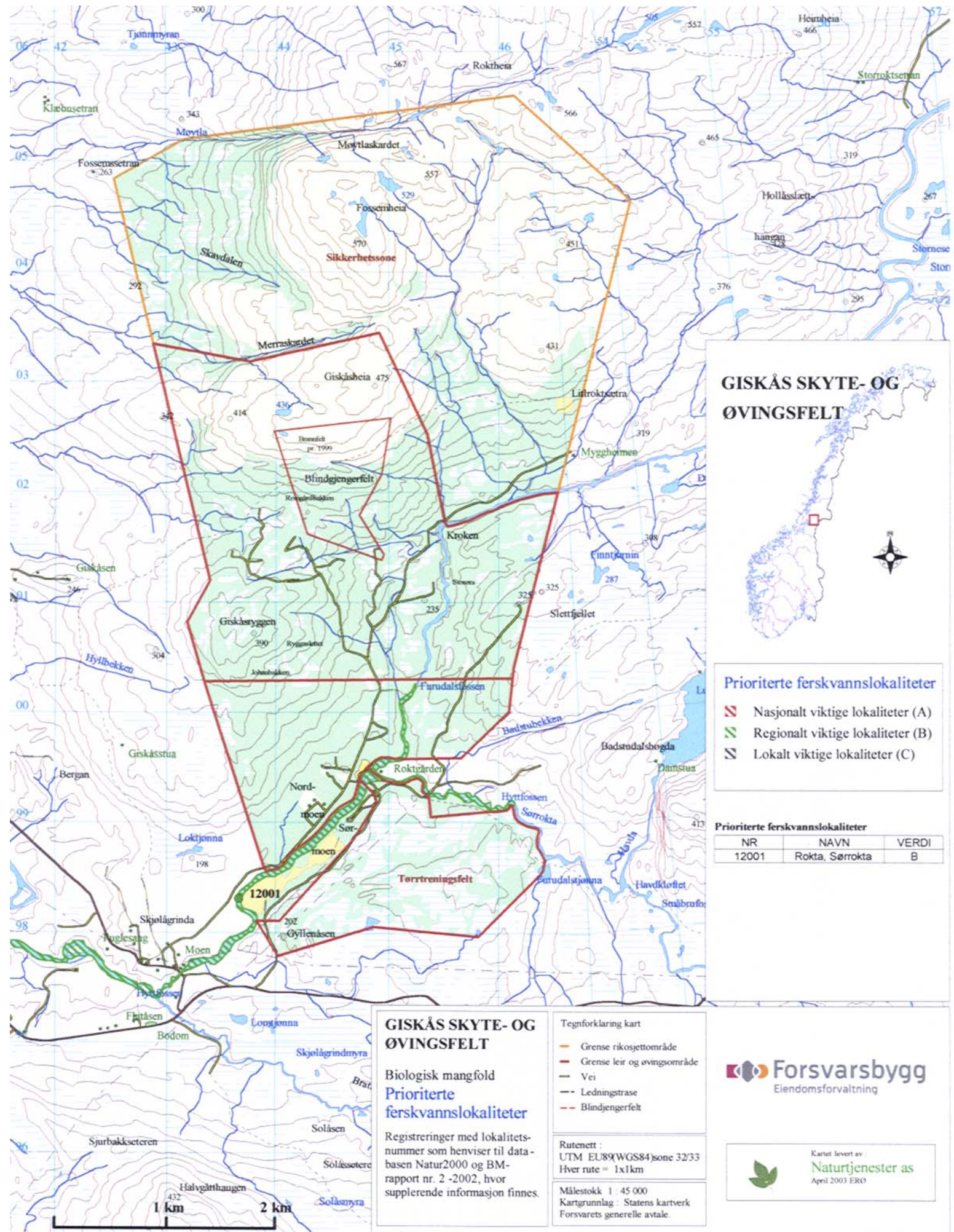
Rutenett :
UTM EU89(WGS84)soner 32/33
Hver rute = 1x1km

Målestokk 1 : 45 000
Kartgrunnlag : Statens kartverk
Forsvarets generelle avtale.

Kartet levert av
Naturtjenester as
April 2003 ERO

GISKÅS SKYTE- OG ØVINGSFELT

Prioriterte ferskvannslokaliteter

- ▬ Nasjonalt viktige lokaliteter (A)
- ▬ Regionalt viktige lokaliteter (B)
- ▬ Lokalt viktige lokaliteter (C)

Prioriterte ferskvannslokaliteter

NR	NAVN	VERDI
12001	Rokta, Sørrokta	B

GISKÅS SKYTE- OG ØVINGSFELT

Biologisk mangfold Prioriterte ferskvannslokaliteter

Registreringer med lokalitetsnummer som henviser til databasen Natur2000 og BM-rapport nr. 2 -2002, hvor supplerende informasjon finnes.

Tegnforklaring kart

- ▬ Grense rikosjettområde
- ▬ Grense leir og øvingsområde
- ▬ Vei
- Ledningstrase
- Blindjengerfelt

Rutenett :
UTM EU89WGS84 sone 32/33
Hver rute = 1x1km

Målestokk 1 : 45 000
Kartgrunnlag : Statens kartverk
Forsvarets generelle avtale.

Steinkjersannan skyte- og øvingsfelt

Figuren viser det kartlagte
området.

